

Oponentský posudek na diplomovou práci bc. Světlany Zeipeltové Analýza venkovské turistiky v ČR.

Předložená diplomová práce má z velké části charakter výzkumné zprávy, s tím, že výsledky diplomové práce budou použity v rámci projektu, který byl řešen na České zemědělské universitě a na jehož řešení se diplomatka podílela. Je to trochu problém, protože žánr diplomové práce je trochu jiný. I když na druhou stranu je nepochybně dobré, když výsledky práce mají praktický dopad a konkrétního adresáta z praxe.

Diplomová práce má standardní podobu empiricky orientované práce, kdy těžiště je položeno na zpracování dat z daného výzkumu a jejich interpretaci. Teoretická část pak vymezuje pojmový aparát a teoretické koncepty, ze kterých výzkum vychází. Tato část diplomové práce je ve značné míře z hlediska struktury i obsahu (z části pak doslovně) převzata z vlastní bakalářské práce.

Citace „sama sebe“. Autorka v úvodu práce zmiňuje v jedné větě, že se tématem zabývala ve své bakalářské práci (předmětem bakalářské práce byla analýza výsledků předvýzkumu šetření, kterým se zabývá v diplomové práci). Tuto bakalářskou práci ovšem nemá uvedenu v seznamu použité literatury. Porovná-li text kapitoly „Teoretická koncepce“ (cca 30 stránek textu), s textem z úvodní kapitoly bakalářské práce, zjistím, že zhruba třetina textu je doslova a do písmena převzata (teoretická koncepce, chataření a chalupaření, měkký a tvrdý turismus, problém, nezaměstnanosti, agroturistika, ekoturistika, potenciál, výhody a rozvoj venkovské turistiky).

Zásadní problém spočívá v tom, že převzatý text není uveden jako citace s patřičným odkazem na zdroj. To je závažný, ale spíše formální nedostatek, který by bylo možné jednoduše napravit. Ale je zde i další problém: proč znovu (a stejným způsobem) vysvětlovat definice a pojmy, se kterými autorka pracuje, proč se znovu zabývat např. chatařením a chalupařením (této problematiky se výzkum týká jen zprostředkovaně). Samozřejmě pro čtenáře je to jistá výhoda (nemusí si věci, na které by bylo jinak jen odkazováno, dohledávat), ale na druhou stranu, část převzatých textů ne zcela souvisí s vlastním výzkumem a vymezení užívaných pojmů by bylo možno podat v daleko sevřenější podobě.

Obecně nelze než nesouhlasit s tím, že pokud se téma bakalářské práce ukázalo jako nosné, tak není nic rozumnějšího než v něm pokračovat a profilovat jím svůj badatelský zájem na magisterském studiu a zakončit jej diplomovou prací, která přímo navazuje na bakalářskou práci. V případě S. Zeipeltové se tento postup jistě nabízel, analyzovaný výzkum objektů venkovské turistiky byl totiž přímým pokračováním pilotního výzkumu z bakalářské práce.

Když odhlédnu od toho, že citování není explicitně uvedeno a že by asi bylo na místě zvážit smysl a rozsah převzatých „citací“ pro předloženou práci, nemohu nevyjádřit určitou pochybnost nad „teoretickým konceptem“. Pro bakalářskou práci byla daná „koncepce“, která se především zabývá definicemi (venkov, cestovní ruch, venkovská turistika...) asi dostačující - a více než dostačující je pro výzkumnou zprávu z projektu, kde vytvořila potřebný pojmový aparát pro uchopení empirického výzkumu - ovšem pro diplomovou práci mi připadá takto pojatý teoretický koncept nedostatečný. Myslím, že by bylo třeba více se soustředit na zarámování celé problematiky do procesů probíhajících v soudobých společnostech.

K empirické části:

Autorka má k dispozici relativně rozsáhlý výzkum mezi provozovateli venkovské turistiky („objekty venkovské turistiky“), „internetový“ výzkum mezi potenciálními klienty (209 respondentů z Prahy) a poznatky ze strukturovaných rozhovorů s 8 zástupci cestovních kanceláří (jim je věnována jedna stránka textu shrnující vcelku očekávané informace získané

z rozhovorů systémem „většina se shodla, že zájem o dovolenou v ČR stoupá, více zástupců nepocítuje v souvislosti s krizí rozdíl, jiní to nedokáží posoudit...). Problém dat z obou dotazníkových šetření je jejich reprezentativita. U online šetření se diplomantka snaží diskutovat, že sociodemografické složení vyšetřeného souboru odpovídá populaci (Prahy?) – přičemž ostatní podstatné charakteristiky (vzdělání, stav..) se liší, ale nevede ji to k žádnému závěru (např. k převážení na odpovídající kvóty). Výběr objektů venkovské turistiky je zahalen tajemstvím. Mohu přistoupit na to, že neexistuje úplná databáze objektů – i když výzkum potvrdil, že většina objektů je představena a inzeruje své služby na internetu. Mohu přijmout, že byl obrovský problém s návratností (není v práci kvantifikován), takže i když by byl proveden nějaký (náhodný) výběr, tak vyšetřené objekty by se beztak odlišovaly od základního souboru takovým způsobem, že by reprezentativita vyšetřeného souboru byla zcela pochybná. O výběru je jen řečeno, že byl plošný (co to ovšem konkrétně znamená?). Takže bych očekával alespoň nějaký popis souboru, jeho regionální i jiné parametry a přeci jen nějaké zhodnocení jeho reprezentativity. Též postrádám informaci, jaká část byla získána tazatelsky, jaká online nebo emailem (a také, zda se různá forma sběru informace ve výsledku nějak lišila).

Zmíněné věci jsou asi problémem projektu samotného a při správném zacházení s takto získanými daty v diplomové práci by asi nebyly problematické (nechávám zde stranou problematiku „výzkumné zprávy“ jako takové, to ať posoudí zadavatel projektu). Problém spočívá v tom, že některé klíčové hypotézy, které diplomantka testuje ve své práci počítají implicitně s reprezentativními soubory buď za objekty venkovské turistiky, nebo s reprezentativním souborem potenciálních turistů. Uvedu namátkou:

-hypotéza 1: venkovská turistika má velký potenciál, který není plně využitý – neexistuje dostatečný počet objektů, úroveň stávajících objektů je nedostatečná (hypotéza je diplomantkou potvrzena – jak, když má k dispozici zcela neúplné a nereprezentativní informace, z dat zjistí nenaplněnost vyšetřených objektů, jejichž úroveň je vesměs dobrá)

-hypotéza 3: Úroveň venkovské turistiky stoupá, což se mimo jiné projevuje stoupajícím zájmem a spokojeností hostů (tato hypotéza má tři body, které ale nejsou hypotézami, jen vyjadřují, proč se k hypotéze můžeme vyjádřit: z farem máme (sebehodnocení) o úrovni objektů, i zájmu hostů, v výzkumu „turistů“ (=dvě stovky netreprezentativních online dotázaných) víme něco o jejich spokojenosti.

K vlastní analýze. Je provedena pečlivě a velmi podrobně. Interpretace dat je více méně popisná, je přesycena údaji o procentech. Oceňuji sice, že výsledky jsou vyhodnoceny ve smyslu, zda jsou pozitivní či negativní pro rozvoji venkovské turistiky, to znamená, že zadavateli projektu dávají potřebnou informaci, ale vzhledem k výše uvedeným pochybnostem o reprezentativitě dat (a vlastně i o jejich validitě) je nemohu přijmout v té podobě, jak jsou podávány.

Celkové hodnocení. I když oceňuji rozsah organizační a analytické práce, který nepochybně S. Zeipeltová provedla, nemohu diplomovou práci doporučit k obhajobě. Důvodem nedoporučení není problém citace „sama sebe“, ale z mého pohledu vysoce problémová analytická část, která neadekvátně pracuje s daty.

V Praze 12.6.2010

Milan Tuček